

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
P. O. Box 1005
WASHINGTON 13., D. C.

MAGYAR KULTURALIS FIGYELŐ
Hungarian Bimonthly — Revista Húngaria
Revue Bimensuelle Hongroise

Előfizetési díj: Északamerikában
egész évre \$ 4.00, félévre \$ 2.00
Más országban havi két coupon

EMELKEDŐ NEMZET

Irta: NÉMETH LASZLÓ és felolvasta november 1.én a budapesti rádióban

Amikor tizenhárom évvel ezelőtt a második szárszói konferencián utolszor találkoztam a fiatal magyar értelmiség színével, tudtam, hogy tán sohasem szólhatok többé hozzá. Végigtekintettem az akkor lezáruló koron, figyelmeztettem őket, ne higgyék el, hogy ez a két magyar évtized, az azóta annyit emlegetett Horthyzorszak nemzeti szempontból olyan meddő és gyatra volt, mint a rendszer, amely nevét adta.

Az igaz, hogy a tanácsköztársaság bukását követő ellenforradalom elsikkasztotta a magyar forradalmat, s Habsburg-császár nélkül, de súlyosabb formában a Habsburg-birodalom maradványait restaurálta. A magyar nyelvet törő tengerészliszt a kormányzói székben jelképe volt annak, ami történt. Egy kis képességű, anakronizmust jelentő réteg kormányozta az országot. Ennek a rétegnek azonban volt egy előnye más későbbi, még kis stílusú, szintén anakronizmust jelentő rétegekkel szemben, hogy nem volt túlságosan éhes.

Miután egy kicsit megszívta magát, nem avalkozott túlságosan mélyen az életbe, sőt bizonyos büntudat is fejlődött ki benne. A magyar társadalom fejlődését, ha nem is segítette elő, de akadályozni is csak kis mértékben tudta. S épp ez az ellenlét, a reformokra képtelen maradi vezető réteg, alatta a maga életéhez bátorságot kapó társadalom döböntelt rá engem előbbi halk remény, aztán a bizonyosság formájában, hogy a magyar a rend ellenére, amelybe beleszorították, emelkedő nemzet. Ez annál feltűnőbb volt, mert ugyanebben az időben Európának több nagy népe

nyugaton, keleten új technizálódása ellérére a hanyatlás jeleit kezdte mutatni.

A magyar emelkedés főként szellemi és gazdasági téren volt szembeszökő. Mindig nagy honvágygal néztünk a reformkorra, a szabadságharcot megelőző évtizedekre. Az igazság azonban az, hogy akkor közel sem volt annyi nagy írója, művésze, muzsikusa, tudósa ennek a nemzetnek, mint a joggal megbélyegzett Horthy-rezsím alatt. Két nagy nemzedék dolgozott egymás mellett, a viszonylagos szabadságot a lényegek kimondására, az elviselhető korlátozást a klasszikus tömörítésre használva ki. A magyar zene ebben az időben emelte a világ fölé az első kultúrhistoriai jelentőségű nagy nevet, a Bartókét, s az ismeretlen, nyelvébe zárt magyar irodalom ekkor támasztott reményt, hogy ugyanezt megismétli.

De csaknem ugyanilyen volt a haladás gazdasági téren, ahol pedig az állam teletelensége teljesen megakadályozta a nagyobb méretű kezdeményezést. Különösen a kisemberek bizonyították be, hogy a magyar gazdaságilag is tehetséges nép. A halogatott földreform ellenére százezrek szakitottak le maguknak egy darabka földet, amelybe szorgalmuk beleöhlhették. Jól gazdálkodó kisbirtokok, kertek ezrei lepték el az országot. Nem véletlen, hogy épp ebben az időben merült fel a kert-Magyarország terve: a szövetkezett minőségi gazdaságokból fölépített, okosan iparosított, kertész-színvonalon álló gazdától megművelt magyar föld látomása. Ezzel egyidőben az ipari munkásság szakképzettsége, általános műveltsége is megnőtt. A főváros

körül kertvárosokat az ő házacskáik népesítették be. Nem volt vad álom többé a másik gondolat, az értelmiségi színvonalra emelt munkás és parasztnép s a néphez húzó értelmiség testvériesülése egy értelmiségi lársadalomban.

Ahhoz, hogy a nemzet emelkedésében igazán bizni tudjak, egy hiányzott. A nemzet erkölcsi és politikai érzés dolgában nem állt olyan magasán, mint szellemileg. Szinte a legegyszerűbb összetartás is hiányzott. Az elért vívmányokat engedte kicsikarni a kezéből. A megszálló német csapatok rendőrei mondták, hogy egyellen országban sem kaplak ennyi följelentést. Még vége sem volt a háborúnak, már megkezdődött a kergetőzés az új pozíciókért, a másik magyar följajánlása a jövőendő gazdáinak. Tisztelet a kivételeknek, de a magyar természet nem nagy ellenkezéssel, sőt sokszor igazán könnyű szívvvel viselte, hogy legjobbjait kiemeljék a fészekből, az otlhonból. Ami történt, egy keleteurópai nép sem kerülhette el. De hogy ez így történt, annak a magyar túlzás és irigység majdnem olyan mérvben volt oka, mint az idegen ügynökök szolgálalkúsége.

Az elmúlt hét azért volt óriási élmény a számomra, mert ez a néhány nap mutatta meg, nemcsak nekem, de az egész világnak, hogy a magyar nép erkölcsileg mekkorát emelkedett. Hiszen nem mondom, voltak jelek rá eddig is. Még a tömlöcszerű elzárságban élő elfeledtelettel ember is érezte, hogy az ifjúságból más levegő csap fel, mint kortársai közül. De hogy a nemzet gyölrésben, megalázatlásban így összeforrt, hogy diákok, munkások, katonák minden előzetes szervezkedés nélkül közös elszántságukban így megszerveződhettek, a vezér nélküli felkelőknek ez a csodálatos látványa meghaladta nem reményemet, de képzeletemet is.

Sajnos, azok közé az emberek közé tartozom, akik a természetlőt a veszélytlőt képzeletek kapcsán gyötrő ajándékul kapták a nagy bajokat is. A sok éven át tartó rettegés, az aránytalan munka, az erkölcsi nyomás börtön nélkül is összeroppantott. Harmadéve beteg vagyok, az utolsó hét, az izgalmas feszültség még rontott is az állapotomon. A forradalom kitörése előtti

nap azzal az elhatározással utaztam vidékre, hogy kiadallan kézirataim rendezésének élek, s nem térek vissza többé a fővárosba. A rettenetes aggodalom napjai után csak egy éjszakát birkóztam az örömmel. Azóta már csak a felelősség szorítását érzem, amit ma minden értelmiségi embernek éreznie kell.

Az utolsó ötven év magyar szellemi fejlődése világosan fölírta a nemzet elé a célokat, amelyek felé egy magyar forradalomnak törekednie kell. De az utóbbi évtizedek gazdái tudták, hogy miért tiltották könyveinket. Ezt a magyar eszmevilágot kevesen ismerik. S most órájuk, a kevesekre vár, hogy a nagyszerű lökést, amelyet a nemzet ellökélsége adott, ne engedjék félresiklani. Még csak annyit láttam, amennyit a rádió s a vidéki események látni engedtek, már világosan állt előttem a veszély. Először a közvetlen veszély, hogy a nemzet szent fellindulásában az indulat sugalmazására hallgatva olyasmint talál elkövetni, amit később nem lehet jóvátenni. S a kissé távolabbi veszély, hogy mialatt az egész fegyvert fogott nép figyelme a szovjet csapatok kivonulása felé fordul, az új pozíciók felé törtető emberek, akik régi fényük visszatérését várják, megfelelő hadállást foglalnak el, s a forradalomból ellenforradalmat, az 56-os magyar szabadsághrécből holmi 19-es kurzust csinálnak.

Kinek kell ezt megakadályozni, ha nem nekünk, akik látjuk, mit lehet itt elveszíteni. Az alól, hogy szóljunk, felmentést a halál, vagy még az sem adhat. Az első alkalmi autóval Pestre jöttem, szobámba zárkózva ideültem, mint valami gépfegyver az írógépem mögé, hogy amíg bírom, csatoltgassam. Gépem mellől arra a fiatal lányra gondolok, akinek a Kálvin-téri ház telején valamennyi férfitársát kilöttek, de ő tovább járatta a fegyvert, amíg csak az ő fiatal feje is oldalt nem konyult.

Nem tudom, pontosan így történt-e. De az én szívemben ez a lány most múzsa. Ő int a háztetőről: rajta, öreg hullajelölt; ha én odadoblam szép ifjú életem, miért kell neked, szegény emberi maradvány, a magadéhoz görcsösen ragaszkodnod? Az emelkedő nemzet órája ütött. Megyek.

EGY MONDAT A ZSARNOKSÁGRÓL

Irta: ILLYÉS GYULA

Hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van,
nemcsak a puskacsőben,
nemcsak a börtönökben,

nemcsak a vallató szobákban,
nemcsak az éjszakában
kiáltó ór szavában,
ott zsarnokság van

nemcsak a füst-sötéten
lobogó vádbeszédben,
beismerésben,
rabok fal-morse-jében,

nemcsak a bíró hűvös
ítéletében: bűnös!
ott zsarnokság van,
nemcsak a katonásan

pattogatott „vigyázz!”-ban,
„tűz!”-ben, a dobolásban,
s abban, ahogy a hullát
gödörbe húzzák,

nemcsak a titkon
félignyílt ajtón
ijedten
besuttogott hírekben,

a száj elé hulltan
pisszt jelző ujjban,
ott zsarnokság van
nemcsak a rács-szilárdan

főlrakott arcvonásban
s e rácsban már szótlán
vergődő jajsikolyban,
a csöndet

növelő néma könnyek
zuhatagában,
kimeredt szembogárban,

ott zsarnokság van
nemcsak a talpraálltan
harsogott éljenekben,
hurráhkban, énekekben,

hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van
nemcsak az ernyedetlen
tapsoló tenyerekben,

kürtben, az operában,
épp oly hazug-harsányan
zengő szoborkövekben,
színekben, képteremben,

külön minden keretben,
már az ecsetben;
nemcsak az éjben halkan
sikló gépkocsizajban

s abban,
megállt a kapualjban;

hol zsarnokság van, ott van
jelenvalóan
mindenekben,
ahogy rég istened sem;

ott zsarnokság van
az óvodákban,
az apai tanácsban,
az anya mosolyában,

abban, ahogy a gyermek
idegennek felelget;

nemcsak a szögcsatornában,
nemcsak a könyvsorokban
szögcsatornátnál jobban
butító szölamokban;

az ott van
a búcsúcsókban,
ahogy így szól a hitves,
mikor jössz haza, kedves;

az utcán oly szokottan
ismételt hogy-vagy-okban
a hirtelen puhábban
szorított kézfogásban,

ahogy egyszercsak
szerelmed arca megfagy,
mert ott van
a légyottban,

nemcsak a vallatásban,
ott van a vallomásban,
az édes szó-mámorban,
mint légy a borban,

mert álmaidban
sem vagy magadban,
ott van a nárszi ágyban,
előtte már a vágóban,

mert szépnek csak azt véled
mi egyszer már övé lett;
vele hevertél,
ha azt hitted, szerettél,

tányérban és pohárban,
az van az orrban, szájban,
hidegben és homályban,
szabadban és szobádban,

mintha nyitva az ablak
s bedől a dögszag,
mintha a házban
valahol gázfolyás van,

ha magadban beszélgetsz,
ő, a zsarnokság kérdez,
képzetedben
se vagy független,

főnt a tejút is már más:
határsáv, hol fény pásztáz,
aknamező; a csillag:
kémlelő ablak,

a nyüzsgő égi sátor:
egyetlen munkatábor;
mert zsarnokság szól
lázból, harangozásból,

a papból, kinek gyónol,
a prédikációból,
templom, parlament, kánpad:
megannyi színpad;

hunyod-nyitod a pillád,
mind az tekint rád;
mint a betegség,
veled megy, mint az emlék;

vonat kereke, hallod,
rab vagy, rab, erre kattog;
hegyen és tenger mellett
be ezt lehelled;

cikáz a villám, az van
minden váratlan
zörejben, fényben,
a szív-hökkenésben;

a nyugalomban,
e bilincs-unalomban,
a zápor zuhogásban,
az égigérő rácsban;

a cellafal-fehéren
bezáró hóésésben;
az néz rád
kutyád szemén át,

s mert minden célban ott van,
ott van a holnapodban,
gondolatodban,
minden mozdulatodban;

mint víz a medret
követed és teremted;
kémsédődsz ki e körből?
ő néz rád a tükörből,

ő les, hiába futnál,
fogoly vagy s egyben foglár;
dohányod zamatába,
ruháid anyagába,

beivódik, evődik
velődik;
eszménél, de eszme
csak övé jut eszedbe,

néznél, de csak azt látod,
mit ő eléd varázsolt,
s már körbe lángol
erdőtűz gyufaszázból,

mert amikor ledobtad,
el nem tiportad;
s így rád is ő vigyáz már,
gyárban, mezőn, a háznál;

s nem érzed már, mi élni,
hús és kenyér mi,
mi szeretni, kívánni,
karod kitárni,

bilincseit a szolga
maga így gyártja s hordja;
ha eszel, őt növeszted,
gyermeked neki nemzed,

hol zsarnokság van,
mindenki szem a láncban;
belőled búzlik, árad,
magad is zsarnokság vagy;

vakondként napsütésben,
igy járunk vaksötétben,
s fesszengünk kamarában,
akár a Szaharában;

mert ahol zsarnokság van,
minden hiában,
a dal is, az ilyen hű,
akármilyen mű,

mert ott áll
eleve sírodnál,
ő mondja meg, ki voltál,
porod is neki szolgál.

(1950)

PIROS A VÉR A PESTI UTCÁN

Irta: TAMASI LAJOS

Megyünk, valami láthatatlan
áramlás szívünket befutja,
akadozva száll még az ének,
de már mienk a pesti utca.

Nincs más teendő: ez maradt,
csak ez maradt már menedékül,
valami szálló ragyogás kél,
valami szent lobogás készül.

Zászlóink fol, újjongva csapnak,
kiborulnak a széles útra,
selyem-színei kidagadnak:
ismét mienk a pesti utca!

Ismét mienk a bátor ének,
parancsolatlan tiszta szívvel,
s a fegyverek szemünkbe néznek:
kire lövetsz, belügyminiszter?

Piros a vér a pesti utcán,
munkások, ifjak vére ez,
piros a vér a pesti utcán,
belügyminiszter, kit lövetsz?

Kire lövettek összebújva
ti, megbukott miniszterek?
Sem az AVH, sem a tankok
titeket meg nem mentenek.

S a nép nevében, aki fegyvert
vertél szívünkre, merre futsz,
véres volt a kezed már régen
Gerő Ernő, csak ölni tudsz?

... Piros a vér a pesti utcán.
Eső esik és elveri,
mossa a vért, de megmaradnak
a pesti utca kövein.

Piros a vér a pesti utcán,
munkások — ifjak vére folyt,
— a háromszín-lobogók mellé
tegyetek ki gyászlobogót.

A háromszín-lobogók mellé
tegyetek három esküvést:
sírásból egynek tiszta könnyet,
s a zsarnokság gyűlöletét,

s fogadalmat: te kicsi ország,
el ne felejtse, aki él,
hogy úgy született a szabadság,
hogy pesti utcán hullt a vér.

“A MAGYAR NÉV MEGINT SZÉP LESZ”

A miskolci ÉSZAKMAGYARORSZAG irta november 1-én ilyen című vezércikkében a következőket:

„Az igazság, melyért fegyvert fogott ez a szerencsétlen, százszor meggyalázott nép — győzedelmeskedett. Drága árat fizettünk érte, mert drága volt nekünk harcunk célja, a szabadság és igazság. Dicsőség és hála a győzőknek, élőknök és holtaknak, akik vérükkel mosták tisztára nemzetünk becsületét. Egy nép tisztázta magát a történelem színe előtt, hogy a múltban elkövetett rettenetes bűnök értelmi szerzőivel és gyakorlati kivitelezőivel semmiféle sorsközösséget nem vállal, fegyvert ragadva elűzte őket és megtagadja tőlük a magyar nevet, melyre méltatlannak bizonyultak.“

Valóban, az igazság győzedelmeskedett, ha ideiglenesen vissza is tért a zsarnokság. A magyar nép dicsőséges forradalmával visszanyerte becsületét az egész világ s önmaga előtt is.

Nem egy cikkben, de kötetekre menő gyűjteményben sem lehetne elsorolni, mit gondolt a világ a magyarságról az elmúlt két hónap alatt. Némi ízelítőt angolnyelvű függelékünkben igyekszünk adni arról, hogy még Amerikában is, melynek kormányja szabad kezet engedett a Szovjetuniónak Magyarországon és saját közzéleményét fékezni igyekezett, milyen elemi erejű lelkesedést és — az előbbi folyamánnyaként — lelkiismeretfurdalást okozott a közönség és sajtó nagyrészében a magyar felkelés.

A legsodálatosabb Európa szolidaritása volt. Az osztrákok szeretete és segítőkészsége örökre barátokká tette a két nemzetet. Franciaországban valóságos kis forradalomban nyilatkozott meg a franciák rokonszenve Magyarország iránt. A nagy felvonulás után, melyben hat volt miniszterelnök (Pleven, Reynaud, Bidault, Laniel, Pinay, Schumann), öt aktív miniszter s több száz képviselő vett részt, a tömeg lobogó piros-fehér-zöld zászlók alatt megrohanta a kommunista párt székházát s felgyújtotta. Berlinben csak a nyugatné-

met rendőrség legerélyesebb beavatkozása tudta megakadályozni, hogy egy százezres tömeg Kelet-Berlinbe ne nyomuljon s indíton meg beláthatatlan következményű fejleményeket. Dániában a parlament egyhangúan foglalt állást a szabad Magyarországgal melletl — kivéve az egyetlen kommunista képviselőt, akinek a beszéde alatt az összes képviselő kivonult. A nyomdászok megtagadták a beszéd kinyomtatását s mikor kiderült, hogy erre törvény van, visszautasították e munkáért a fizetést, ezzel dokumentálva, hogy csak a törvény parancsának engedtek. Az angol sajtó „történelmi csodá“-nak minősítette a magyar felkelést és a MANCHESTER GUARDIAN (56, XII. 13.) azt irta, a magyar nép megtörhetetlen ellenállásának láttán, hogy ez a nemzet tizmillió kis Churchill-ből áll.

Majdnem mindegyik európai állam hivatalosan, parlamentje és kormánya útján is, szolidaritást vállalt a magyar néppel s tiltakozott a szovjet agresszió ellen. A kis államok, elsősorban Svájc, járt elől jó példával.

Talán legnagyobb jelentőségű az ázsiai népek semleges, sőt helyenként Moszkvával rokonszenvező érzelmeinek a megváltozása a magyar nép áldozata nyomán. Főleg Nehru Indiájának szovjetellenes állásfoglalása döntő.

A legmeghatóbb hír Indokínából jött: a Délvietnam-ban élő északvietnami menekültek, akik szinte mindenüket a kommunistáknak kellett, hogy visszahagyják, 57,000 dollárt gyűjtöttek össze a magyaroknak!

Talán a forradalom világviszhangjánál is fontosabb, hogy nemzetünk visszanyerte önbizalmát. Tudja, hogy most már nem neki kell szégyelnie magát a zsarnokság megtűréseért, hisz erején felül tett meg minden lehető szabadsága visszaszerzése érdekében.

Ez az erkölcsi erő, melyet immár csak a fizikai nemzetirtás törhet meg, dönti el a jövőt: az ellenállás az egész világ szeme előtt tovább folytatódik s a rólunk alko-

tott téves vélemények gyökeres átalakuláson mennek át. Nagyon alacsony nézőpontot foglalnánk azonban el, ha a magyar forradalom hatását a világra csak abból a szemszögből vizsgáljuk, hogy mennyire „javítja hírünket“.

A világ szellemi vezetői szinte egységesen úgy tekintenek az 1956-os magyar forradalomra és szabadságharcra, mint történelmi fordulópontokra. Bár következményeit ma még éppúgy nem láthatjuk, mint ahogy két hónappal a Bastille lerombolása után sem lehetett még látni a francia forradalom hatását és igazi jelentőségét, számos eseményből és jelből már sejthetjük, hogy a magyar nép hősi tette élményt, hitet és célt adott a lelki üressé váló, hitét veszített és célját nem találó emberiségnek, főleg az ifjúságnak.

Egy kis nemzet hegyeket elmozdító hite s elszánt akarata sugározza ma át a mármár materialistává váló Nyugatot, az ébredő ázsiai népeket, sőt a Szovjetunió rabszolgáit is.

Mikor már úgy látszott, hogy a világ tehetetlen beletörődéssel hagyja, hogy a történelem egyik legördögibb hatalmi szervezete lassanként az egész földkerekségét birtokba vegye, a magyar nép a legfőbb áldozat önkéntes vállalásával megfordította a történelem kerekét s alighanem megmen-tette a világot.

A híres történet-filozófus, Toynbee sze-

rint az új hit és erkölcs, mely az elkényeztetett nyugati ember lelkében lévő vákuumot kitöltheti, csakis ott keletkezhet, ahol „a legnagyobb történelem-formáló erő, a szenvedés“, uralkodik.

Pár évvel ezelőtt Toynbee a keleteurópai menekültek életében látta a legtöbb szenvedést, ahonnan a próféták és az első keresztyének hitéhez hasonló szellemi világosság törhet szerinte elő, mely új reményt ad majd a világnak.

Különös, hogy Toynbee nem gondolt arra, hogy maguknak a keleteurópai népeknek a menekültjeiknél is nagyobb szenvedéseket kell elviselniök. S ha ez így van — mint ahogy így is van — egy új világ reménye elsősorban Kelet-Európából indulhat ki.

Úgy látszik, a magyar nép választottat arra, hogy a többiekénél is nagyobb szenvedések árán vállalja ezt a történelmi hivatást.

A Sztáray hanglexem kiadás

Első kötet — 12 Zsoltár

A Passaic-i Magyar Református Egyház és Bertalan Imre lelképásztor éneklésében.

Kapható: a Passaic-i Ref. Egyház irodájában

220-4th St., Passaic, N. J. — Ára \$ 5.00

JEREMIÁS SIRALMAI

Az egyik legtehetségesebb magyar emigráns költő, a Kanadában élő FAY FERENC, „Jeremiás siralmi“ címmel öt énekből álló sorozatot írt a magyar forradalom vérbefojtása után. Ebből idézzük az alábbi három versszakot. (Megrendeléseket elfogadunk a füzetre)

Jaj, árván ül a város. Szürke pernye teríti be s a füstölgő romok magasból hajló, porba dőlt keserve, olyan, mint meddő özvegyasszonyok magukba hulló temetkezése az éjben. — Mert a törvény most olyan, hogy attól, ki a fényből hull a mélybe barát, testvér ... segítség elrohan.

Pusztul a nép és széthull, mint a kéve pogányok-földjen, távol ég alatt. A szolgaság, a lánc, igák helyébe vándorbotot vesz és ki itt marad élő halott. Sion a porba omlott, a szűzek nyögnek, sírért sír a vén. A papság úzve kódorog e bomlott, kiégett földön. S Isten ünnepen

a szenthelyet békítő áldozattal nem állja körbe senki, mert ma itt frigyét kötött az Isten kedve azzal, ki ellenünk jött. S lelkünk titkait: a bűneinket látva, tudva — érte törvényt szabott: halált, s a sír fölött lehullt Sion lányának minden éke. Tolvajból hős lett, hősből üldözött.

NYUGAT AUSZTRÁLIA

Írta: FALUDY GYÖRGY

Szemem előtt egy bélyeg kering, száll két nap óta, gyermekkoromban láttam, régenvolt széria, nagy hatyú úszik rajta, szelíd vizek hajósa, s alatta vén betűkkel: WESTERN AUSTRALIA.

Ausztrália, múlt század! s már látom is a képet, ckhós szekérsort sárban, sok ökröt és igát, szakállas férfinépet, kik gyors ütemben lépnek, öklükben meg-megrázva az araszos pipát.

Irtásokon, mint balta, zuhan a fény ezüstje, tóparton épül, kész is és oly csendes a ház, akár a tengermélyben. Vasmacskalanca füstje, mely fel, a csillagflotta fényéig karikáz.

Viola taftruhában nők járnak. Mellük halmán mint tengelyen a küllő, forog a sok gyerek, nagy, fémkeretű tükrök mélyen, mely mindig halvány, nézik magukat néha; s alig öregszenek.

Ujság kevés jár arra, a hír is lassan ér el, nem tudják, Bismarck mit tesz, s Khartumért ki hibás, míg egyszer mégis megjön az első út, fehéren, majd zöld zakkóban sárga szakáll: egy távirás.

Lágy estü konyhatúznél ír gúlyásfőzelék föl, s kint birkák, mint a számuk, és számuk egyre nő, a zseblámpa csodáját hozzák meg Adelaideből, a fiú vizipuskát kap, s karmantyut a nő.

Nagyriukán összeülnek, — az ünnep szent kiváltság — füstös kocsmán, hol láncon lóg a petról-világ, s dörögve, hogy elcsukló könnyüket túlkialtsák, köszöntik a királynőt, az ősz Viktoriát.

Az időt unokáik mérik a kerti rácson, s a fagy, mely lenn a tóban számlapot üvegez, nehéz plum-puddingokkal toppant hozzá karácsony, s reá a hulló alma kopogtat ütemet.

Vén párok, kerti padon ülnek az alkonyatban, s a tavon, melyre már a nap búcsúfénye süt, nagy hatyú jön fel, s libben át, szinte mozdulatlan, s oly békés-boldog-büszkén, akár az életük.

S itt hirtelen megállok, ki magam tetten érem, s elfog a szégyen, lám, hogy két év rabság után elég e zárka néhány pofonnal s rettegéssel, s máris futok a csábos, szép hatyú nyomdokán.

Hogy én, egy ország ajkán nagyvaló Csipkerózsa, feledve, mi a hűség, hivatás, haza, hír, fonódtam álmaimban egy idegen karóra s egy másik életéből loptam, mint pionír,

lettem alattvalója a holt Viktoriának, magam is boldog hulla, s nem élő pária, s csonthomlokomba hívtam szemergő glóriádat, te porhanyós, szabad föld, Nyugatausztrália!

Nem így, mondom, s felállok, s vad mosolyt érzek számon,

a véresre rugotton, és némán szavalom, hogy nem hagyom a zászlót és nem hagyom e népet, e hűtelent és drágát, s a harcot sem hagyom,

s ha kell, százszor újra kezdem, s ha kell, százszor hiába,

míg nem leszel szabad, szép s új otthonom, haza, s ha megyek, látogatni megyek Ausztráliába, de azt a boldog hatyút, azt elhozom haza.

(Sötétzárkán, Recsk, 1952)

KOVÁCS BÉLA

beszédéből a pécsi megyei tanács székházában tartott független kisgazdapárti alakulóülésen:

„Azért jöttem, hogy köszöntsem régi barátaimat, egykori harcos társaimat. A börtönben sokat gondolkodtam azon, hogyan fogad majd a magyar nép. Elhiszi-e azt a sok rágalmat, amelyet rám és a kisgazdapártra szórtak az elmúlt években. Örömmel látom, hogy e rágalomhadjárat nem sikerült. A nép bizik a kisgazdapártban, az egyedüli pártban, amely 1945 után valóban a függetlenséget és a szabadságot akarta megteremteni Magyarországon.

A kisgazdapártnak szervezkedési szabadsága és joga van. Kérdéses, hogy a szervezkedő párt a régi programot, a régi gondolatot hirdesse-e? A régi világról ne álmodjon senki, a grófok, a bankárok és a kapitalisták világa végérvényesen lezárult. Nem kisgazda igazán az, aki ma 1939-ben és 1945-ben gondolkodik. Az elmúlt tíz esztendő keserves, de hasznos iskolája volt a kisgazdapártnak és ennek az évlizednek a tanulságait felhasználva kell átalakítani a párt programját és átalakítani a magunk gondolkodását is.“

NYUGATI FIGYELŐ

AMERIKAI EGYESÜLT ALLAMOK

Kéthly Annát

a forradalmi kormány egyetlen szabad földön élő tagját december végéig nem hallgatta meg az UNO, amely a szovjet akció „erkölcsi” elítélése és a Kádár-kormány képviselőjének de facto és de jure elismerése alapján áll. Kéthly Anna számos nyilvános beszédben és cikkben sürgette Magyarországot megsegítését, így többek közt november 8-án a new yorki Madison Square Garden-ban, a NEW YORK TIMES-hez intézett nyílt levelében (NYT, 56, XI. 30.), a CHRISTIAN SCIENCE MONITOR-nak adott interjújában (56, XI. 24.).

Bartók Béla

újabb mikrobarázdás lemezeit hosszú cikkekben ismerteti a NEW YORK TIMES (56, VIII. 5.) és a WASHINGTON POST (56, VII. 8.). Utóbbi a Reiner Frigyes vezényelte Concerto-felvételt az év legjobb zenekari lemezének minősíti (56, V. 13.).

AUSZTRÁLIA

A Melbourne-i Olimpiáson

Magyarország negyedik lett a hivatalos, ötödik a nemhivatalos pontversenyben. A Szovjetunió 37, az USA 32, Ausztrália 13 és Magyarország 9 aranyérmel nyert. (A nemhivatalos pontozás szerint Németország is megelőzött minket) A magyar bajnokok: Papp László (welter súly, ökölvívás), Keleti Ágnes (talajtorna), Keleti Ágnes (korlát), Keleti Ágnes (alacsonykorlát), Női svédorna-csapat (Keleti, Tass, Kertész, Plachiné, Korondi, Nagy, Gulyásné, Molnárné), vízipóló-csapat (Jenei, Boros, Gyarmati, Bol-

vári, Zádor, Markovics, Kárpáti, Kanizsa, Mayer, Martin, Hevesi), Kárpáti Rudolf (kard egyéni), kardcsapat (Kárpáti, Gerevich, Kovács, Keresztes, Megay, Hámos), kettős kajak 10,000 méter (Urányi János és Fábíán László).

AUSZTRIA

A Magyar Forradalmi Tanács

a magyar nép új képviselője az emigrációban december elején alakult meg Bécsben. Tagjai közt vannak: Kiss Sándor, Jaczkó Pál, Kővágó József, Horváth János, Adorján József, Jónás Pál, Faludy György, Benjámin Olivér, Farnadi József, Nyeste Zoltán, stb.

CSEHSZLOVAKIA

„Presbiterianusok Prágában”

cimmal az amerikai CHRISTIAN CENTURY c. vallásos folyóiratban (56, IX. 12.) cikk jelent meg a magyar és cseh ellenállás különbözőségeiről:

„... Magyarországon kiegyensúlyozottan, egészségesen szemlélik a pozsnai ellenállást. Nem foglalkoznak kalandos tervekkel. Valóságos vallásos hit tölti el az embereket, hogy az idő s az igazság rendezze a dolgokat.

Csehszlovákiában viszont a hagyományos ellenállásnak nem volt vallásos, hanem liberális humanista alapja. Ennek következtében a jelenlegi ellenállás nem vallásos gyökerű, inkább az előnyöket mérlegeli, mint az elveket ...

Nem tudom, ki állította először, hogy a régebbi cseh szabadság és demokráciaálmény őket tette jobban képessé elviselni a totalitarizmust, mely rászakadt erre a nemzetre. Lehet, hogy ez lett volna a

logikus. Pszichológiailag azonban a dolgok az ellenkező irányban fejlődtek.”

FRANCIAORSZAG

Auer Pál

sürgetésére lépett fel a francia, majd angol kormány a Biztonsági Tanács azonnali összehívása érdekében, október 28-ára — amint az a FIGARO 1956, X. 30-i számából is kiderül.

KINA

Peking, a „magyar város”

A Szabad Nép 56, IX. 3-i számában Patkó Imre helyszíni riportot írt Pekingből. Meg kell üzenünk haza — írja — hogy rengeteg itt a magyar. Szinte kómikus, hogy a Peking szálló éttermében mindennütt magyar szót hallani, a kis pincérlányok „szervusz”-szal köszönnek s egyik-másiknál magyarul lehet ebédet rendelni. Az itteni magyarok közt vannak geológusok, akik petróleum után kutatnak valamelyik sivatagban, növénynemesítők, akik hasznos tanácsokat adtak a kínai mezőgazdaság néhány sajtós problémájának a megoldására. Találkoztunk itt magyar meteorológussal és persze itt van a mi csoportunk: technikusok, mérnökök, gépkocsivezetők, próbamesterek, akik a hegyi Csepel-kocsikat, a magyar teherautókat próbálják ki a Tibetbe vezető új műúton.”

OLASZORSZAG

Rozsnyai Zoltán

a fiatal magyar karmester májusban a római nemzetközi karmester-versenyen negyedik helyen végzett. (MAGYAR NEMZET, 56, V. 20.) Rozsnyai Nyugatra menekült a november 4-i szovjet támadás után.

TUDÓSAINK KÜLFÖLDÖN

Bolyai János

Bartók mellett a magyar szellem legnagyobb kontribúciója az emberi kultúrának. Mostanában egyre gyakrabban szerepel amerikai szakirodalomban. A világhírű tudós, G. Gamow, írja a SCIENTIFIC AMERICAN 1956, IX-i számában, „The

seges geometria. Sikerült nekik egy olyan geometriát megkonstruálniok, amely teljesen logikus és önmagában megálló volt, akárcsak az Euclides-i.“

A hatalmas DuPont vállalatnál

körülbelül egy tucat magyar kémikus dolgozik a wilmingtoni központi laboratóriumokban. Köztük van dr. Faragó János, a Budapesti Kémiai Intézet volt igazgatója, aki a textilkutató laboratórium egyik vezető tudósa, továbbá dr. Sziráki Veronika és dr. Petri István.

Az Elmhurst-i College

magyar fakultása öt teljes ösztöndíjat ajánlott fel a menekült magyar diákok részére. Az American Hungarian Studies Foundation pedig százezer dolláros ösztöndíjat létesít száz Amerikába érkező menekült magyar diák részére — jelentő Molnár Agoston, mindkét intézmény elnöke, december 28-án.

Jedlik Ányos

száz évvel ezelőtt szerkesztette meg - mindenkit megelőzően - a villamos

dinamót. Megnéztük a tiz legjelentősebb külföldi lexikont, és pedíg a következőket: Encyclopaedia Britannica, Encyclopædia Americana, Collier's Encyclopedia, Chamber's Encyclopedia, Larousse du XXe Siècle, La Grande Encyclopédie, Enciclopedia Italiana, Der Große Brockhaus, Der Große Herder, Enciclopedia Universal Ilustrada, — egyikben senki szerepelt Jedlik.

Civitas Dei

cimmal jelent meg a Magyar Katolikus Tudományos és Művészeti Akadémia Káldi György Társasága tudományos évkönyve Dám Ince, Foltiny István, Juhász Vilmos, Mihályi Gilbert és Schwartz Elemér szerkesztésében. A gazdag tartalmú értékes évkönyv részben angolnyelvű tanulmányokból áll.

Az Ural-Altáji Tanulmányok

országos konferenciáját május 18—19-én rendezték meg a new yorki Columbia Egyetemen. A konferencia határozatainak a végrehajtására egy bizottság alakult, melynek elnöke Lotz János professzor lett.

Kézzel készült és festett, ebéd-lői disztányérok, csobolyok, kulacsok, butéliák a magyar népművészet eredeti motívumainak felhasználásával lakásának magyar hangulatát fejezi ki. A világ bármely részébe szállítja

„HELENA STUDIO“

Box 3933, GPO, Sydney.
Fényképes árjegyzékünket 2 bélyegutalvány ellenében légi-postán küldjük.

evolutionary universe“ c. tanulmányában:

„Az általános relativitás alapvető kozmológiai fogalma a XIX-ik század nagy matematikusainak munkájából nőtt ki. A múlt század közepén két kutató matematikai elme — egy orosz, Nikoláj Lobacsevszkij és egy magyar, Bolyai János — fedezte fel, hogy Euclides klasszikus geometriája nem az egyetlen lehet-

Vásároljon magyar könyvet olcsón és bizalommal az emigráns magyarság legnagyobb könyvkereskedésében

B. N. PRESS SERVICE

4 Earlam Street — London W. C. 2, England

KEDVEZMÉNYES ÁRAJÁNLATUNK

A havonta megjelenő árjegyzékeinket minden érdeklődőnek díjtalanul és vásárlási kötelezettség nélkül megküldjük

BOCCACCIO: Novellák. 238 oldal, kötve \$ 0.50
JOKAI MÓR: Szegény gazdagok. I.-II. 1.00
JOKAI MÓR: Sárga rózsa. 215 old. 0.50
kötve 0.50
JOKAI MÓR: Egy hirhede kalandor 0.50
KITTENBERGER: Vadászkalandok Afrikában kötve 0.50
KARINTHY: Omnibusz. 224 old. kötve 0.50

KAFFKA M.: Színek és évek 256 old. \$ 0.50
MIKSZÁTH K.: Szent Péter esernyője 327 oldal kötve 0.50
MIKSZÁTH K.: Új Zrinyiasz. 310 old. 0.50
TERSANSZKY: Legenda a nyulapaprikáról, kötve 0.50
VERNE GYULA: A francia zászló. kve 0.50
VERNE GYULA: Dél csillaga 280 old. kve 0.50

Több ezer kötetet tartunk állandó raktáron. Intézmények és könyvkereskedők részére nagy árkedvezmény

A RÁDIÓ MELLETT

Írta: JOBBAGY KAROLY

Róink beszélnek minden nyelven
síkong az éter és csodál.
„Dávid harcol Goliát ellen.“

Népmilliók aggódva nézik,
hányan indulnak halni még?
S küldi a nép ifjú vitézeit.

Fiatalok, még alig éltek
s füttyöngő golyók hangja közt
támadnak neki a pribékek.

Nem akartunk híresek lenni,
ilyen áron meg semmiképp,
hisz' bánatunk már végtelennyi,

de nekünk mindig az jutott,
hogy a világ minket csodáljon
s fiaink kapják a golyót.

Kint ágyú szól, gyors lövés pattan,
a falról Petőfi figyel,
ahogy járkálok egymagamban.

Igy járkált ő is átkozódva
„Európa újra csendes...“ O!
csak minket húz a sors karóba,

csak minket öl száz év után is
ugyanaz, aki hajdan őt,
hogy hányan hullunk? — sose
számít.

Mások csodálják bátorságunk
mi meg naponta meghalunk,
dzsida, s golyó veri át hátunk,

AZ ÉV HŐSE: A MAGYAR MUNKÁS

A londoni DAILY MIRROR 1956, vagy a gyermekei. Talán azok XII. 21-i száma egyik oldalának közt vannak, akik ilyen felírással a kétharmadát egy magyar munkás hátukon mentek át a határon: „Ké- képenek szenteli (Vicky rajza). A képen egy magyar munkás holtteste látható tüzelő tankágyúk tövében. A kép aláírása: „Az év hőse“.

Alatta Keith Waterhouse írása: „Sír felirat a halott magyar fölé.“ A sírfelirat így szól:

„Nevét, még ha tudnánk is, nehéz volna kiejteni. Talán Jonesnak felel meg. Egy olyan világ polgára, ahol sokszor fogtak fegyvert az emberi jogok ügyéért, de ritkán a Jonesok jogainak a védelmében.

Ez az ember félretette a szerszámait és kiment az utcájára harcolni. Nem földért, nem pénzért, nem területi nyereségért, csupán saját népe emberi méltóságáért.

Keveset mondhatunk róla, hisz ez nem olyan ügy, melynél rang vagy szám fontos szerepet játszana. Lehet, hogy autóbusz-sofőr vagy bányász, vagy utcaseprő, esetleg irodai alkalmazott. Ez sem lényeges.

Lehet, hogy él, lehet, hogy meghalt. Nem tudjuk, hol a felesége

Az ember, aki visszamaradt, hogy harcolhasson, nem kap kitüntetést, mert olyan érdemérmet még nem vertek, amely elmondhatná, hogy mit tesz ő vagy hogy miért teszi.

Hősiessége nem abban a tényben rejlik, hogy pusztá kézzel tankokat támadott meg, vagy hogy kézigránáto dobott egy előrenyomuló hadseregére, hanem abban, hogy minden emberi jutalom közül a legkevésbé meghatározhatóért s a legkevésbé kifizetődőért harcolt: saját becsületéért.

Ezért ne szánjuk őt. A csatát nem veszítette el; ellenkezőleg, megnyerte.

Ő az év hőse. Az ember, aki utcai ruhában ment a háborúba.

Ez ma a magyar egyenruha.

És ez az egyenruhája a mi büszke és könnyező emberi nemünknek.“

de megmutatjuk a világnak,
hogy mikor mindenki lapul
s csak a rádiók kiabálnak,

mint akinek már mindenképpen
minden mindegy, hát Élelet
adunk Szabadságért cserébe.

És ha a Sors minket így büntet,
mert hogy túrtünk tíz éven át,
felmutatjuk véres fejünket,

s tudjuk, hogy mindent megbocsát.

(Budapest 1956, október 29)

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1801 "P" Street, N. W. — Kossuth House — Washington 6. D. C., USA.

Az egyetlen magyar egyesület, amelyet az Egyesült Államok kongresszusa látott el charterral. 8 millió dollár vagyónk, 30 millió dollár érvényben lévő biztosításunk van. Felvesszünk az USA területén élő és 55 évesnél nem idősebb személyeket. Adunk élet-, baleset- betegség-, valamint egyéni és családi kórház-biztosítást.

KÉRJEN TÁJÉKOZTATÓT!

KEMÁLPASAZÁDE "MOHÁCSNÁME"-JÁBÓL (1526)

„A duló hadsereg rablókalandra indult azon országba... a környéket nem ismerő lovasság, mint kiáradt folyam, egyszerre elszéledt a gonoszok tartományai... s minden házat felgyújtott, egyet sem kímélt meg. A fölvert por s a felszálló füst eltakarta a kék ég boltozatát... annyi vér folyt az országban, hogy felszálló nedves gőze, mint köd tölté meg a levegőt. A gaz hitványokat leöldösték s aztán elraboltak javaikat és családjaikat. Szépet és rútat, erőset és gyengét, csecsemőt és serdültet, előkelőt és alacsony származását, gazdagot és

szegényt, szóval, akit és amit elérhettek, magukkal vitték. A szent harc tengerébe nyakig merülve egyetlen tűzhelyet sem hagytak a hitetlenség házában, hanem mindnyáját elpusztították.“

„... Az akindzsig rohanó áradatként özönlöttek mindenfelé... a borzasztó tömegek, melyek féltemesek valának, mint az égő tűz, gyorsak, mint a rohanó ár, vagy a szél... az útjukban talált tartományokat fölégették, elpusztították... olyan országba mentek, ahova a bégek és vezérek közül még egy

sem csapott be s amelynek gonosz, hitetlen lakosai még nem látták a szent harc porát és nem hallották az akindzsig nevét... olyan országba hatoltak be, melynek minden zege-zuga tele van kinccsel... leszaggatták a zsákmány kertjének virágait. A gaz hitványokat leöldösték. fiaikat és leányaikat pedig foglyul ejtették, — a habléányokhoz hasonló tisztaszívű, fehértestű, ragyogó arcú, fénylő hajú leányokat, amilyeneket kéz még nem érintett, szem nem látott s amilyenek bármily árért is olcsók volnának.“

RAGUZAI JÁNOSNAK A BÁZELI ZSINATHOZ INTÉZETT JELENTÉSÉBŐL (1436)

„O, látták volna fejedelmeink, mit tett Murad tavaly nyáron a magyar rabokkal!... elhagynák belső háborúikat s bosszúra fegyverkezének... Óriási tömeg magyart vágtak le s fogtak el; hazatérvén zsákmányukkal a győztesek, uruk egy hatalmas nyílt térségen összehívta övéi sokaságát, hogy megmutassa dicsőségét, s a város összes keresztény lakóinak, mind a görögöknek, mind a mieinknek (kik parancsára ott voltak), valamint a tatár fejedelem és sok keleti ország követeinek jelentésében elrendelte, hogy a foglyokat a préda rendje szerint osszák szét. Elővezették előbb a nagyurakat, azután a nemeseket, végül a többi számtalanokat, lovastul-fegyverestül, amint fogságba estek, azután — még mondani is embertelen — sok sekeret, tele a megölt kereszt-

tények fejeivel. Murad, hogy az ottlévő keresztényeket még jobban megalázza és megrémítse, vagy csak hogy kegyetlenkedjék, a rothadó fejeket egyenként a sokaság közé, a keresztények lábához hajította: ...'ezek Magyarország tartományai, melyeket a próféta érdemeiért az ég istene nekünk adott. Reméljük, hogy a próféta szava szerint nemcsak Magyarország, de az egész kereszténység maradéka folytatólag hatalmunkba jut'. ... Majd nagy beszédet tartott, több nyelven magyarázva a jelenlévőknek a látványosságot. Végezvén, megparancsolta, válasszanak külön kétezret a szebb, formásabb és ügyesebb foglyokból; ... ezekből háromszázat a tatár császár követeinek rendelt, hogy vigyék el uruknak és mutassák be, miféle s milyen vitéz emberekkel harcol ő

mindennap a próféta dicsőségére, s így birják jóindulatra és békére. A többit más magavallású keleti fejedelmeknek küldte hasonló üzenettel. A foglyok megmaradt tömegét hitvány áron kiárúsította, s kemény és nyomorúságos szolgátságba hajtotta. Ó, milyen kín és keserűség volt látni, hogy férjeket feleségüktől, gyermekeket szüleiktől elszakítanak, fivéreket, nővéreket sírásuk, jajgatásuk ellenére elkülönítenek, felnőtt, erős férfiakat és asszonyokat harminc török aszperért, egy dukátnál kevesebért rabságba taszítanak! — S ilyenek nem egyszer, hanem naponta megtörténnek. A múlt évben Magyarországon, most Havasalföldön, máskor az albánoknál, bolgároknál, törögöknél s más keresztény népeknél.“

REMÉNYI JÓZSEF: AZ AMERIKAI MAGYAR NYELV

Szeptember 25-én hunyt el Reményi József, a clevelandi Western Reserve University világirodalom összehasonlító történetének tanára. Nincs még valaki, aki a magyar irodalom angolnyelvű ismertetése terén többet tett volna nála. Ezt az írását pár hónappal halála előtt küldte be lapunknak.

A köznapi beszéden rendszerint a közösség nyelvét értjük. Ebbe a meghatározásba természetesen beletartozik a tájszólás is, amely bizonyos néprajzi területre szorítkozik. Lehet-e ilyen értelemben amerikai magyar nyelvről szólni? Milyen következtetésre jutott volna Szarvas Gábor, ha a régi Magyar Nyelvőr szellemében foglalkozhatott volna az Egyesült Államokban élő magyarság szókinccsével avagy ösztönös nyelv művészetének szabadságától és lelkiismeretét érvényesítve miként nyilvánított volna Arany János?

Az efajta torzfogalmak, mint „miszisz“ (asszony), „jubetse“ (bizony, így van), „stór“ (bolt), „bodi“ (munkalárs), „bigbósz“ (munkavezető), „polic“ (rendőr), „majna“ (bánya), szemelláthatólag elferdített angol szavak. Aldozatai a nyelvcsere nének sem a magyar, sem az amerikai angol nyelv nem látja használni. Bizarrr kinövésai a munkakörrel s lársadalmi érintkezéssel kapcsolatos angol szavaknak; elkerülhetetlen jelenségei a környezethez való alkalmazkodásnak. Az amerikai magyar világban annyira közismertek, hogy a magyar nyelv színétől és zenéjétől eltérő mivoltuk nem lepi meg azokat, akik a mindennapi keretek közt élnek velük.

Gróf Zichy István „Magyar Östörténeté“ben olvassuk, hogy Árpád családjában magyarul és törökül beszéltek. Feltételezendő, hogy a két nyelv használata nem ártott a szavak ízének. A régi nemesség konyhalatinsága nem zavarta meg végzetesen a magyar nyelv összhangját. Gyakori eset, hogy a szülőházában a családtagok ma is két nyelven érintkeznek s ha nem is művészei a nyelvnek, nagyjában arra ügyelnek, hogy el ne rontsák a felismerhetetlenségig. Igaz ugyan, hogy Halász Gyula „Édes anyanyelvünk“ c. pompás

kötetében megrója honfitársait a pongyola beszédért s irásért s sok esetben joggal, ám a hazai nyelvhibák jelentéktelenek az amerikai magyar nyelvbollások mellett.

A tollforgatók közül többen e kérdés szavá tették s könnyed vagy komoly hangú cikkekben a nyelv pontos használatát ajánlották. Idővel rájöttek arra, hogy nem tudatos nyelvrontásról van szó, hanem helyzeti adottságról, amelyen sem a tréfás, sem a kemény bírálát nem változtathat. Ez az „új nyelv“ zökken, nyikorog, lármázik, de hiányzik belőle minden nyelv valódi ereje: a szépség varázsa. Közlésre való, nem alkotásra. Amíg azok élnek, akik az elmúlt hat évtizedben felnőtt korban vándoroltak az Egyesült Államokba, a se magyar, se angol szavakat nem lehet kiirtani az amerikai magyar nyelvből. A német, lengyel, olasz s egyéb nemzetiségű kivándoroltak hasonló nyelvi fonáksággal torzítják el anyanyelvüket s a kanadai Quebec lakossága, noha az újvilágban évszázados nyelvi hagyományai vannak, elnyomorított francia nyelven beszél. Tájszólás ez is, melyet a közlés eszközüvé avat a szükséglet és szokás. Miután bevált, céltalannak látszik azoknak a kifogása, akik a szeplőtlen francia nyelvhez ragaszkodnak. Eltérően a kanadai franciától, az amerikai magyar nyelv időhöz kötött. A gyermekek nyelve angol s a szülők halálával kihál a magyar nyelv. Nemrég egy harmadik nemzedéket képviselő magyar származású amerikai leánytól azt kérdeztem, hogy milyen magyar fogalmakat ismer. „Isten“ volt az egyetlen szó, amelyre emlékezett s azt nagyanyjától tanulta.

Kétségtelen, hogy nemcsak a tanult, hanem az iskolázatlan kivándoroltak sorában is számosan hűek a nyelv szelleméhez s tisztaságához. Ismerek székelyeket, akiket az újvilág elferdült magyar nyelve meg nem hódilott és palócokat, akikre ez a megfigyelés ugyancsak áll. Bensőséges életük, valamint a múlt ígérete megkivánja az ősök ép nyelvét. Olykor a nyelvi felelősséget gyermekeikhez továbbítják, de kétes credménnyel, mert a gyermekek

számára az angol nyelv magától értelődő. A tanult emberek a műveltségüknek megfelelő angol nyelvet próbálják elsajátítani; kifejezett nyelvkészség nélkül ez elérhetetlen célnak bizonyul. Azok is, akik az anyanyelv törvényeit nem hajlandók megszegni, az elcsúfított angol szavak hatása alá kerülnek. Amerikában, ahol minden lehetséges, úgy látszik lehetetlen az anyanyelvet épségében megtartani. Persze vannak kivételek, de statisztikai fontosságuk alig számít. A nyelvvel összefüggő problémákat elsősorban a köllők s írók érzik, akik megbecsülik a szó esztétikáját s erkölcsét és az anyanyelvhez úgy fordulnak, mint a képzeletet felfrissítő forráshoz. Ám a Rickert Ernőtől szerkesztett „Amerikai magyar költők” c. kötetben ilyen sorokra akadunk:

Ejfélt után egyet ütött az óra,
Gyere babám, kísérj el a dipóra.

A „dipó” a vasuti állomás s nincs az az elképzelés s beleérzés, amely a „dipó”-ba a magyar nyelv üdeségét vihetné. A Göre Gábor-szerű humor sem igazolhatná létjogosultságát. Egy bányász vers szerint

Hétfőn reggel virradóra
Jón a pitbósz az ajtóra,
„Fől bányászok, hat az óra!
Eldudált már a bojlerba.”

A „pitbósz” (pitboss) tárnafelügyelőt jelent s a „bojler” (boiler) kazánt. Nyilvánvaló, hogy ilyen „versek” az eltorzított angol szavaktól függetlenül is értéktelenek. Nem verstani szempontból ítélendők meg, hanem nyelvi szempontból. Az efajta szavak, mint „pikkelni” (csáhányozni), „burdosház” (férfiak tanyája), „ladolni” (rakódni), „szalonos” (kocsmáros), „ókontri” (régii haza), „ágent” (ügynök), gyakoriak a népszerű s kevésbé népszerű nólákban s használatosak a mindennapi életben. Figyelembe veendő, hogy az amerikai magyar nyelv lényegében a létösztönből eredő érdekeket szolgálja. Akik e nyelvet beszélnek, könnyebben értetik meg egymást a munkaadóval, esetleg más nyelvű szomszédjukkal, aki azonos nyelvi nehézségekkel küzd s ez megkönnyíti a gazdasági elhelyezkedést, az együttműködést s a társadalmi érintkezést. Holmi amerikai-ma-

gyar változatú „lingua franca”-nak vagy „pidgin English”-nek nevezhetjük, amely a pragmatizmus elvével magyarázható.

E nyelvvel nem lehel szárnyalni, csak gyalogolni. Nincs muzsikája, csak zöreje. Jellemvonása a gyakorlatiasság. Nem a délibábok nyelve, hanem a zajé s füsté. Primitív, de nem egyszerű. Halálraitéli köznapi nyelv. Szülője és temetésrendezője a kivándoroltak sorsa. Igen kérdéses, hogy érdemes-e ennek a sajátos „nyelvi formának” tanulmányozására hosszabb időt szánni. Ha mégis, talán annak a jellemzésére, hogy milyen is az életharc prózája, ha egy finn-ugor s török s más nyelvi hagyományokkal bíró európai tömeg az angol nyelvű civilizáció felszínén éli le életét. Sajnos, az a helyzet, hogy míg a yankee amerikaiak angol és skól őseik nyelvét gazdagították, (bár az új, nyers szavakért sokszor kárhoztatták őket), addig az amerikai magyar nyelv csupán furcsa és szomorú tünete a magyar nyelv végzetének. Mindez nem von le semmit abból a tényből, hogy a magyarok hasznos munkát végeztek és végeznek az újvilágban s intézményeket alapítottak, melyek ítélőképességről, szervező hajlamról s szívósságról tanuskodnak.

MAGYAR ÉNEK

Irtta: REMENYI JÓZSEF

Tavaszt felejtő őszii búval
be sokszor, sokszor megfogadtam,
hogy felhagyok a magyar verssel,
multamból régen kiszakadtam.

Es megfogadtam százszor, többszor,
hogy elhányt játéknak sem nézem.
Az ifju mosolyt, ifju könnyet
még magányomban sem idézem.

Es mégis, mégis hív a dal, hív,
méla utitárs a magyar szó.
Borus határon, sirhantokon,
az emlék színe nem változó.

S arra gondolok, gügyögésem
magyar volt s kamasz dudolásom.
Es felragyog a magyar ének
hajnali fénye tűnő lázon.

THE WORLD'S FINEST...

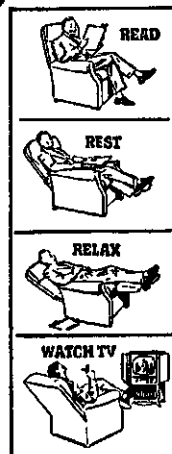
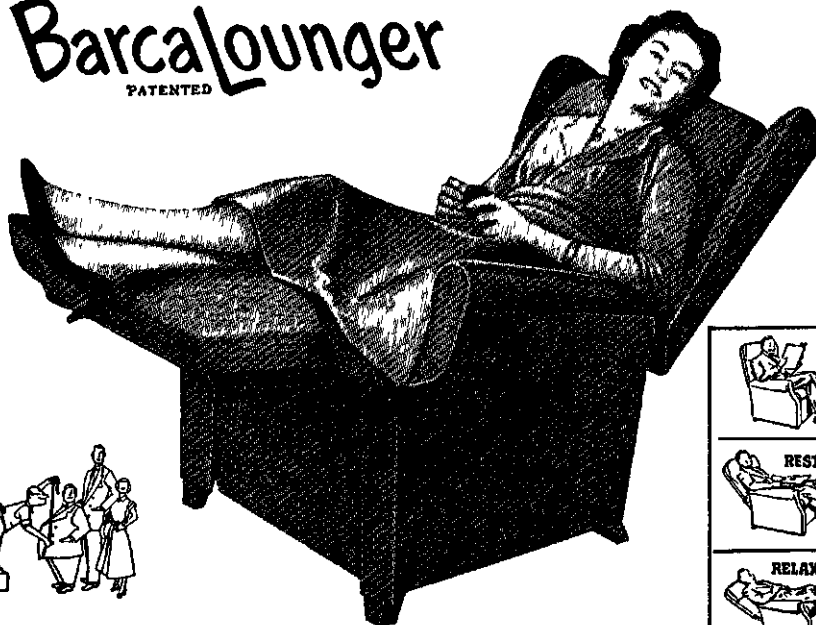
MOST COMFORTABLE RECLINING CHAIR

THE ONE
AND ONLY

No other chair can come close to the quality and comfort of a BarcaLounger. It's a handsome chair, built by expert craftsmen, and features "Floating Comfort". The back-rest, seat and leg-rest are synchronized to cradle your body automatically in any position from sitting to full reclining ... without knobs or levers.

BarcaLounger

PATENTED

**WHAT SIZE CHAIR
DO YOU WEAR?**

BarcaLoungers come in sizes and styles to suit everyone. In beautiful fabrics, plastics and genuine top-grain leathers. Plain or pillow backs. Be sure you get a correct fit!

At your favorite furniture or department store!

BUILT BY BARKALO OF BUFFALO

THE HUNGARIAN REVOLUTION IN THE AMERICAN PRESS

„Human history is changing in Eastern Europe, and that is its center today... With the Hungarian people's revolution, a new chapter began in the history of humanity... The Hungarian uprising is... perhaps no less meaningful than the French or Russian Revolution... It means the beginning of the end of Communism generally.“ (Milovan Djilas, *THE NEW LEADER*, Nov. 19).

„One month ago today the Hungarian revolution began. It began as a peaceful demonstration of students and workers demanding redress of their grievances. It became a revolution when bullets from murderers in the uniforms of the secret police and of the Soviet Army slaughtered unarmed men, women and children. It continues as a revolution today, though the general strike has replaced arms as the chief weapon. History contains no brighter chapter telling of any people's heroic struggle for its freedom.“ (*NEW YORK TIMES*, Nov. 23)

„...It is this mood which makes the great Hungarian rebellion of 1956 unique in history — more even than heroism and sacrifice which in the last fortnight mere words have tried vainly to capture. The patriots seem to have sensed from the very first that they were fighting not just for themselves but for the whole of the free world outside them. Furthermore, they seemed to feel that victory wouldn't be today but in a better tomorrow to come. I met no responsible rebel leader who was convinced that basic aims of the revolt were certain of immediate fulfillment. The bursts of wild political optimism all came from abroad. Yet, despite such premonition of doom, the rebels fought on to the end.“ (*CHRISTIAN SCIENCE MONITOR*, Nov. 10)

„Why doesn't the U. N. send an ultimatum to the Soviet Union demanding evacuation of Hungarian territory within a week and an immediate cease-fire? Why doesn't the U. N. send a police force to Hungary? ...is it for fear of a general

war and the H bomb? If so, why should the Soviet Union be less afraid than we? The Soviet Government cannot trust its own infantry... Can the West survive the revelation that the only non-Hungarians to fight for Hungary's freedom have been so far the Russian deserters? Is the faith of the West in freedom so low that they do not see the hope of liberating the whole of eastern Europe and even Russia from communism if they make a stand now and prevent the murder of Hungary?“ (Salvador de Madariaga, *NEW YORK TIMES*, Nov. 15)

„Any nation which stands in the way of their diabolic designs for world domination is on their list of victims. There we — the United States of America — have a prominent place. In striking down Hungary they are striking directly at us... As long as Hungary is enslaved we are all enslaved. In that sense proudly we declare in this hour, we are all Hungarians.“ (F. B. Harris, Chaplain of the U. S. Senate, *WASHINGTON STAR*, Nov. 11)

„These events do have grandeur, because they are visible proof that certain moral principles really must be observed in the long run in the successful government of great peoples... The Soviet Government has ignored these principles, for a very long time indeed; and they are getting the results of that in Eastern Europe today... What we have seen in Hungary and in Poland in these recent days, could conceivably be the beginning of a disintegration which will carry deep into Russia itself. It could be the prelude to great convulsion in the whole Soviet communist system.“ (George Kennan, *SATURDAY EVENING POST*, Nov. 24)

„What the Hungarians did for us and the whole world was to give the lie to the faint-hearted, the cynical, the defeatists of which the world has too many. They translated into terms that any child can understand the literal truth of the truths we live by. We believe in liberty; they died for it. We preach the uncon-

querability of the human spirit; they showed us what it means. We have often said that life lived half-slave and half-free is not worth living. Since October 23, with total disregard of the consequences, the Hungarians have echoed this in actions which have made gallantry virtually a commonplace. Thus they have obligated us." (WASHINGTON STAR, Dec. 7)

„In your editorial ‚No Bid to Suicide‘ (Dec. 15) you speak of ‚premature uprising‘ and state, ‚If there is to be a day of liberation for the satellite countries, it will come with time and the inevitable changes that time brings.‘ You might as well have said that if there is a day of slavery for the United States, it will come with time and the inevitable changes that time brings. It is the paradox of these times that the Marxists who believe in the inevitably destined triumph of communism are working most feverishly to bring this about. But we who profess to believe that men make history somehow expect the mere passage of time to defeat communism.

„If the day of liberation of the satellites is any closer today than it was nine weeks ago, it is not because nine weeks have elapsed but because the courageous Hungarian people dealt a crippling blow to communism and demonstrated anew that man does not live by bread alone. But if the day of liberation is further away now than it was nine weeks ago, it is because we Americans have shown the Reds that however much we may lift our voice we will never lift a finger to disturb the reign of the Kremlin tyrants over their ill-gotten slave empire.

„We need not feel sorry for the dead Hungarians. To them the words of Patrick Henry were real, not rhetoric. Will any of us die so well? The tragedy of Hungary is in Washington, not in Budapest." (David Keyser, WASHINGTON STAR, Dec. 28)

„Let us admit frankly that we are not encouraging the Hungarian people. It is they who are encouraging us. We can only

hope to earn some of their respect and pray that some of their bravery would rub off onto us." (Roscoe Drummond, WASHINGTON POST, Dec. 18)

Last Words of a Rebel Radio Station

„Civilized people of the world: On the watch tower of 1000-year-old Hungary, the last flames begin to go out. The Soviet army is attempting to crush our troubled hearts. Their tanks and guns are roaring over Hungarian soil... Please do not forget that this wild attack of Bolshevism will not stop. You may be the next victim. Save us, SOS, SOS...

„Show that the United Nations can carry out its will and by its resolutions declare that our country shall again be free. We appeal to your conscience and call on you to act immediately..."

„People of Europe, whom we defended once against the attacks of Asiatic barbarians, listen now to the alarm bells ringing from Hungary. Civilized people of the world, in the name of liberty and solidarity, we are asking you to help. Our ship is sinking. The light vanishes. The shadows grow darker from hour to hour. Listen to our cry. Start moving. Extend to us brotherly hands.. God be with you and with us." (Vienna, Nov. 4 [AP])

„Reports from Budapest indicate fighting may break out again. If it does, I will hope, against all logic and reason, that a people who have taught the world a lesson in courage will win. A British diplomat said to me one night in Budapest: ‚These are a people who must be especially beloved of God.‘ I subscribe." (Russell Jones, THE WASHINGTON DAILY NEWS, Dec. 13)

Hírünk a Világban

Editor: Csicsery-Rónay P. O. Box 1005

Washington, 13, D. C. U. S. A.